

НАРОДНЕ ЗДОРОВ'Я

МЕДИЧНИЙ ЧАСОПИС УКРАЇНСЬКОГО ЛІКАРСЬКОГО ТОВАРИСТВА У ЛЬВОВІ

Часопис засновано
у січні 1912 року

Передплатний
індекс:
30053

№ 8 (426)
СЕРПЕНЬ 2024 року

2 МІЖНАРОДНА
СПІВПРАЦЯ
стор.

3
стор.

ВІСТІ
ВУЛТ

6 МЕДИЦИНА
стор.

8
стор.

ВІСТІ
УЛТ

ДОРОГІ КОЛЕГИ!

**ВІТАЄМО З НАЙВЕЛИЧНИШИМ СВЯТОМ
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ –**

Днем проголошення Незалежності України!

Бажаємо вам, щоб ваша жертвна праця і надалі сприяла зміцненню здоров'я нашого народу, добробуту та розквіту держави, примноженню кращих традицій нашої медицини і якнайвидишому досягненню кращих світових стандартів якості медичної допомоги та профілактики хвороб. Не забуваймо, що реальний стан системи охорони здоров'я залежать від кожного із нас, його активної громадянської патріотичної позиції.

Закликаємо вас активно долучатись до Українського лікарського товариства, бо саме воно в історичній ретроспективі переконливо засвідчило свою вагомую роль в житті як медичної громади, так і суспільства в цілому. Адже незалежна, демократична держава будуватиметься лише при наявності громадянського суспільства, шляхом залучення до цього якомога ширших кіл населення.

Хай світлий розум, незгасне волелюбство та палка любов до отчого краю згуртовують нас у цей нелегкий для держави час на здійснення високої мети – вистояти у жорсткій борні з ворогом задля Перемоги, збереження та розквіту Незалежної України!

Українське лікарське товариство у Львові

ВІШАНУВАННЯ МЕДИКІВ ТА МЕДИЧНИХ КАПЕЛАНІВ

25 липня у львівському Архикафедральному соборі Св. Юрія відбулась урочистість із вшанування медичних працівників з нагоди наступаючого їх професійного свята. У шкент заповненому соборі прозвучала спільна світла молитва медичних капеланів та медиків.

вітання від Митрополита і Архиспископа Львівського Ігоря та вручив Грамоти низці наших медиків.

Директор Департаменту охорони здоров'я ЛОБА Наталія Літвінська та Голова обласного комітету профспілки медпрацівників Юрій Білий вручили Владисі Володимирі Подяку за співпрацю та відзнаку «За жер-

Подякою за вагомий внесок у розвиток медичного капеланства було нагороджено голову Комісії УГКЦ у справах душпастирства сестру Себастьяну Карвацьку.

Присутні поспішили у молитві під час молебну за Господню ласку для України і за нашу звитягу над

ТРАГІЧНА ДОЛЯ УКРАЇНСЬКОГО ПРОРОКА: до 190-річчя від дня народження поета й перекладача, лікаря й гуманіста СТЕПАНА РУДАНСЬКОГО

Однією зі знакових подій 2024 року для Національної наукової медичної бібліотеки України, як осередку духовності й культури в Києві, стало вшанування пам'яті відомого українського поета й перекладача, лікаря й гуманіста Степана Васильовича Руданського з нагоди 190-річчя від дня народження. Що ж пов'язує його ім'я з найбільшою книгозбірницею медичних видань в Україні? Для того, щоб розкрити це питання, потрібно знати біографію українського класика.

Степан Васильович народився 06 січня 1834 року в Хомутинцях. Освіту здобував у Шаргородській бурсі та Кам'янській-Подільській духовній семінарії. Всупереч батьківській волі, навчався у Петербурзькій медико-хірургічній академії, після закінчення якої, лікарську практику мав у Ялті, обіймаючи одночасно посади міського лікаря, карантинного лікаря в порту, лікаря в мастьках Воронцова та лікаря Ялтинського повіту. Його призначено в Крим посприяти С.П.Боткіну, зважаючи на прояви туберкульозної хвороби у С.В.Руданського. По суті, Степан Васильович був першим вітчизняним дипломованим лікарем в Криму. Крім того, він був почесним мировим суддею Сімферопольсько-Ялтинської округи. Для Криму він зробив надзвичайно багато: організував метеорологічний пункт, першу медичну бібліотеку, водогін, започаткував фельдшерські пункти. Все це і ще багато іншого він зробив за надзвичайно коротке життя (39 років!) заради людей. Свою активну лікарську діяльність Степан Васильович поєднував з літературним хистом і, при тотальній забороні, писав українською мовою!

В Національній науковій медичній бібліотеці України досліджують мало відомі імена в українській медицині. Одним з таких лікарів виявився і Степан Васильович Руданський, що здобув всесвітню славу як поет і винахідник («Співомовою»). Тому, за ініціативи заслуженого працівника культури України Раїси Іванівни Павлинко, на той час директорки бібліотеки, в стінах затищеної й багато оздобленої «Золотої зали» бібліотеки – колишнього мастьку видатної родини мещанів Терещенків, збудованого 130 років тому рівно 40 років тому започатковано проведення творчих вечорів, співорганізаторами яких є представники Національної спілки письменників України. Вперше вечір відбувся з нагоди 150-річчя від дня народження Степана Васильовича Руданського, про що свідчить пам'ятний запис 1983 року в Книзі відгуків почесних гостей бібліотеки. Серед перших учасників цієї тріади відомих особистостей – членів Національної спілки письменників України, володарів багатьох літературних премій: поет і журналіст Василь Юхимович, поет, перекладач, педагог, літературний критик, громадський діяч Дмитро Білоус, поет-гуморист і сатирик, заслужений діяч мистецтв України Павло Ілазовий, поет-шістдесятник, публіцист, учитель Микола Сом, поет, перекладач, літературний критик, громадсько-політичний діяч Петро Осалчук, поет, журналіст, громадський діяч Петро Перейбініс, поетеса, сатиристка, перекладачка Валентина Козак, письменниця, бібліотекарка, літературознавиця Ольга Страшенко, поет та гуморист Гриць Гайовий та справжній ахсакал – поет і журналіст, член Спілки письменників України з 1944 року та Національної спілки кобзарів, заслужений працівник культури Білорусі та заслужений діяч мистецтв України Олександр Ющенко.

Учась в цих зібраннях щороку беруть відомі українські поети, прозаїки, музиканти, читці. За організацію й проведення вечорів пам'яті колектив Національної наукової медичної бібліотеки України неодноразово було відзначено Грамотами й Подяками Національної спілки письменників України.

У статті «І сміх ліку», опублікованій в «Урядовому кур'єрі» 13 лютого 2002 року, її автор Євген Колодійчук зворушливо написав: «Це вже стало доброю традицією: щороку, наприкінці січня Державна наукова медична бібліотека України (статус Національної надано 03.04.2006 р. – прим. авт.) в Києві проводить літературно-мистецькі урочистості, присвячені пам'яті геніального сміхотворця, автора самобутніх співомовок, та ще й до того медика за освітою Степана Руданського.

І робиться це не зади «галочками», а щиро, від душі, по домашньому тепло і заглиблю. Звичайно, це відтворюється щирістю і в душах запрошених: сюди і цього разу із задоволенням прийшли такі зубри нашої сміхотворчості, як народний артист України Анатолій Паламаренко, талановитий ведучий багатьох гумористичних вечорів, поет-лірик Василь Юхимович, колишній першачник, а нині працівник журналу «Вітчизна» Владислав Бойко, знааний в Україні поет, донедавна головний редактор журналу «Київ» Петро Перейбініс, жигитрадіса, енергійна поетеса Валентина Козак. Гуморист Кость Дяченко заграв і заспівав свою власну пісню, а «гострозубий» Гриць Гайовий, як завжди, виступив з потлум'яною сатирикою.

Ведучий одного з вечорів Гриць Гайовий з Раїсою Павлинко вітають учасників сатири і гумору.

Відкриває черговий вечір багаторічний ведучий Петро Осалчук разом з Раїсою Павлинко та Анатолієм Паламаренком.

Багаторічними поважними гостями свята завжди були видатні медики. Чимало цікавого присутні почули від Любомира Антоновича Пірого – доктора медичних наук, члена-кореспондента НАН України, академіка АМН України, президента Української асоціації нефрологів, президента Всеукраїнського лікарського товариства, президента Світової федерації українських лікарських товариств, багаторічного читача бібліотеки, який, поряд з іншим, мав літературний хист та багато років досліджував творчість С. В. Руданського.

Любомир Антонович Пірог – багаторічний почесний читач і вірний друг бібліотеки, постійний учасник літературних читань, присвячених С.В.Руданському паміж двох українських поетес: Ляурч - Валентина Козак, праворуч - Ольга Страшенко.

Завжди захоплювався творчістю поета великий друг і почесний багаторічний читач бібліотеки, який і сам володів поетичним даром, Федір Олександрович Гішко – український вчений, лікар-оториноларинголог, доктор медичних наук, професор, академік АН ВШ України. Він присвятив Степанові Руданському декілька власних поезій, серед яких є вірш, написаний 20.02.2021 року за мотивами творів нашого героя «Безсмертя Степана Руданського»: *Спи спокійно, славної сину/Миті привіт свій шлем/Запам'ятає – Україну/Від навали збережем.*

На фото учасники літературно-мистецьких читань 2021 року. Стоять по центру: окільярка ННМБЗ Тетяна Остапенко і Герой України Анатолій Паламаренко. Ліворуч від них: Ірина Пааско – проф. Української військово-медичної академії, кандидат наук, Праворуч від них: Федір Гішко – почесний читач і вірний друг бібліотеки.

В.о. генерального директора ННМБЗ, заслужений працівник культури України Тетяна Остапенко з музичним колективом біля книжкової виставки, присвяченої С.В.Руданському.

Поважні учасники одного з вечорів пам'яті Степана Руданського.

Про дар пророцтва Степана Васильовича Руданського у газеті «Хрещативо» 15 лютого 2006 року в публікації «Української Рабле» написала журналістка Віра Кульцова: «3 ім'я Степана Руданського завжди пов'язують його гумористичні твори, співомовки. У ліпшому разі згадують як автора знаменитої пісні «Повій, вітре, на Україну», яку часто вважають народною. І мало хто знає, що в поета є вірш «Могіла», в якому він ще в 1857-му передбачив чорнобильське лихо, яке спіткало Україну в 1986-му. Про це й розповів на вечорі пам'яті письменника його праправнук Олександр Боржковський, котрий приїхав з Житомира, щоб ушанувати пам'яті родича. Справді, коли читася цю поезію, дивуєшся, як за сто з лишком років можна було відчутися полиномом бід, котра чорною хмарою оповила Україну: *...І димить чорнобиль/Зорам заталас.../«Віщуюю пам'яті/Божеві ятх співає...*

Все передбачив поет-лірик. І Чорнобиль – гіркий різновид волшви і конопці, котрі незбагненним чином перетворилися на отруту, й чужорідне насіння, що ятриє невилгоїні рани на тілі землі... Чим же пояснити такий феномен? Можливо, тим, що Руданський був не лише літератором, а й медиком. Доводилося йому лікувати приречених на смерть, та й сам ходив на грані між життям і небутиям. (До слова, ще в юності діагностував у себе сухоти. Зрештою і загинув, зарившись холерою від недуги). Чи тому, що достеменно знав всесвітню історію, Біблію? Певно, знайомий був з провидінням Нострадамуса. (Нюхав з родини духовенства, поїхав до Петербурзької духовної семінарії, аби продовжити сімейну традицію). А, може, через те, що мав надчутливе серце, інтуїтивно відчував біду, від природи був наділений даром віщуна?.. Адже й про себе цей чоловік сказав дивовижні слова: «Я знов живий, світ оглядую. Смерті першої не пригадую...». Тобто вірив у інкарнацію, незнищенність матерії. Вірив, що життям в образі яєпо не травинок чи деревця, то в слові – напевно...

Дійсно, багато пророческих рядків можна знайти в поезії С.В.Руданського. Передбачуючи важку долю, у вересні 1862 року в Ялті він писав у п'єсі «Чумаю»: *Та висипте, рибалоньки,/Високу мозилу/Щоб було виписіньки/На всю Україну.*

Ініціатива Раїси Іванівни Павлинко щодо написання книги про українського класика знайшла відгук у працівників Національної наукової медичної бібліотеки України – невтомних дослідників життя та творчості Степана Васильовича Руданського. Ідея в поєднанні з літературним хистом відомого українського літератора, лікаря-фізика, кандидата медичних наук, члена Національної спілки журналістів України Юрія Григоровича Віленського та за участі правнучатого племінника С.В.Руданського, військового лікаря-отоларинголога, підполковника медичної служби Олександра Васильовича Боржковського, знайшла своє втілення у написанні двох книг. Першу книгу «Степан Руданський (1834-1873). Поет, лікар, громадський діяч» видано 2009 року, присвячено 175-річчю від дня народження українського поета, перекладача, лікаря, громадського діяча й патріота. Ця книга отримала схвальні відгуки серед медичної наукової спільноти.

Продовження на стор. 6

ТРАГІЧНА ДОЛЯ УКРАЇНСЬКОГО ПРОРОКА: до 190-річчя від дня народження поета й перекладача, лікаря й гуманіста СТЕПАНА РУДАНСЬКОГО

(Продовження. Початок на стор. 5)

Юрій Григорович Віленський – невтомний дослідник та літописець історії медицини України в портретах її діячів

25 березня 2010 року в газеті «Літературна Україна» вийшла публікація «Доброутвереть із села Хомутинець: Думки з приводу нової книжки про Степана Руданського» Миколи Поліщука – члена-кореспондента АМН України, нейрохірурга, голови Національної ради з питань охорони здоров'я при Президентові України. Микола Єфремович зауважив: «...скажу як лікар, що Степан Васильович проявив себе з лікарською гідністю. Збудував повітову лікарню, надав Ялті санітарного благополуччя, подарував містові водогін. Загинув як герой (маючи тридцять дев'ять), рятуючи недужих. Зазнавав переслідувань як заздрістиків, так і олігархів, але мав дрібку й державної шани.

...Книжку видано вкрай обмеженим накладом. Утім, вона заслуговує на вельюдну читальську увагу, бо це фактично обрив невідомого Руданського – ученого, чудового лікаря, поетичного велетня України, слідом за Т.Шевченком, І.Франком, Лесею Українкою.

Другу книгу («І знов живий світ оглядую...») написано й випущено з нагоди 180-річчя С.В.Руданського. До написання цієї книги, окрім працівників Національної наукової медичної бібліотеки України, долучилась і Ольга Анастолівна Юришчина – багаторічна дослідниця життєвого шляху Степана Васильовича Руданського, головна бібліотекарка наукової бібліотеки Вінницького національного медичного університету імені М.І.Пирогова. Книга вийшла друком у 2014 році і праця авторського колективу отримала високе визнання – її нагороджено Дипломом Всеукраїнської літературно-мистецької премії імені Степана Руданського 2015 року.

Останні дванадцять років свого недовгого життя провів Степан Васильович у Ялті. Кримський клімат

мав би стати для нього спасінням, але самовіддана праця й бажання допомогти хворим вкоротили віку видатному лікарю.

Олена Кірішева – співаторка книги «І знов живий світ оглядую...» презентує її гостям урочистого зібрання.

3 травня 1873 року в Ялті зупинилося серце видатного українця. Його поховали на Масандрівському цвинтарі. На могилі класика викарбувані його слова: «На могилі не заплаче ніхто на чужині: хіба змарнонька заплаче дощем по мені».

Нащадок С.В.Руданського Олексій Боржковський на могилі поета в Криму.

Поет, чия трагічна доля навік поєднала його з Кримом як лікаря й громадського діяча, залишив нащадкам чималий творчий доробок. Його поезії сьогодні перекладені багатьма мовами світу, а пісня на слова його вірша «Повій, вітре, на Україну» звучить понад 100 мовами!

В наших жилах тече кров нездоланного волелюбного народу, і звучить як заклик нинішнім поколінням й сучасному українському війську бадьора «Пісня», написана Степаном Васильовичем 1857 року: *Гей, браття-козаки, сідлайте-но коні!/Черкніть для охоти вина!/До боку шабелку, на руки повіддя,/На ноги сталї стремена!.../Нехай знову брязне шабелка сталїна/В козацьких залїзних руках!/Нехай знову ляжуть ворогові кості/Могилами в наших стінах!*

Ми з вірою і надією цитуємо сьогодні рядки українського пророка Степана Васильовича Руданського: *«І все миме, що сірко було, настануть дивні роки».*

Олена Кірішева,
головна бібліотекарка відділу науково-методичної роботи
Національної наукової медичної бібліотеки України,
дипломант Всеукраїнської літературно-мистецької премії
імені Степана Руданського

Складаємо щирі співчуття
доктору Вірі МОСКВЯК і всій родині
з приводу відходу у вічність її Матері

**ЯРОСЛАВИ
МАТІЙЧИН**

багатолітньої працівниці навчальної частини Львівського державного медичного інституту. Схиляємо свої голови у невимовній скорботі

**ВІЧНА ЇЇ ПАМ'ЯТЬ
І ЦАРСТВО НЕБЕСНЕ**

Друга та колена